

A
KENTAUR

JOHN UPDIKE

REGÉNY

21. SZÁZAD
KIADÓ

Budapest, 2020

„A menny emberi észszel fölfoghatatlan alkotás, a föld felfogható. Az ember maga teremtmény a menny és föld határán.”

KARL BARTH

De kellett még az életáldozat, engesztelésül az ősbűnért, a tűzlopásért. Történetesen Kheirón, a legnemesebb félig ló, félig ember kentaurok közül, éppen kínok közt járta a világot, furcsa és szerencsétlen véletlen folytán megsebesülvén. Egy lagziban ugyanis, a Thesszáliában élő lapithák közt, a garázda kentaurok egyike megkísérelte elragadni a menyasszonyt. Vad verekedés támadt, s az általános zűrzavarban Kheirónt, bár ártatlan volt, mérgezett nyíl érte. Soha be nem gyógyuló sebe örökké égő fájdalmában a halhatatlan kentaur sóvárogta a halált, s kérte, fogadtassék el élete vezeklésül Prométheuszért. Az istenek meghallgatták könyörgését, megszabadították fájdalmától és halhatatlanságától. Meghalt, mint bárki más elcsigázott halandó, és Zeusz a csillagok közé helyezte fénylő nyilasként.

RÉGI GÖRÖG NÉPMESÉK.

Átdolgozta őket: JOSEPHINE PRESTON PEABODY, 1897

I

CALDWELL MEGFORDULT, s amint megfordult, bokájába nyíl fúródott. Az osztályban kitört a röhögés. A fájdalom felszökött sípcsontja karcsú velején, ott örvénylett térde útvesztőiben, megduzzadt, s még bömbölőbbben öntötte el zsigereit. Szemét kénytelen-kelletlen a táblára szögezte, ahova krétával fölírta a világmindenség valószínű életkorát, az 5 000 000 000 évet. Az osztály röheje, amely a meglepetés első éles vakkantásától a célzatos gúnykacajig fokozódott, mintha rázúdult volna, hogy szétzúzza a magányt, amit olyannyira áhított, a magányt, ahol magára maradt volna kínjával, méregetve erejét, találgatva tartamát, tapasztalgatva mibenlétét. A fájdalom csápot bocsatott fejébe, kibontotta nedves szárnyát mellkasa fala mentén, s ő hirtelen támadt bíbor vakságában úgy érezte, hogy maga is álmából ébredő hórihorgas madár. A tábla, teljesen palaszürke a múlt esti mosás szétmázolt nyomaitól, hozzátapadt tudatához, akár egy hártya. A fájdalom, mintha kiszorítani készült volna szívét és tüdejét a maga szőrös ízeivel; s amint szorítása torkában duzzadva fokozódott, úgy érezte, agyát, mint fatányéron falatnyi ételt, magasra tartja, sóvár ujjak számára elérhetetlenül. A fiúk közül páran, a szivárvány minden színében pompázó ingükben, kihúzták magukat a padban, gúnyosan sandítottak és csaholtak rá a tanúkra, sáros cipőjüket fölrakták a fölhajtható ülőkére. A zűrzavar elviselhetetlenné vált. Caldwell az ajtóhoz bicegett, és rázárta maga mögött a dühös és diadalittas zajra.

Kint a hallban a nyíl tolla minden egyes lépésnél végigkarcolt a padlón. Fülsértően vegyült a fémcsendülés és a tompa horzsolás. Gyomra fölkkavarodott. Az okkersárga hall hosszú, fakó falai meg-inogtak; az osztályajtók s rajtuk a számozott mattüveg négyzetlapok mintha kísérleti lemezek lennének, amelyeket francia szöveget kántáló,

himnuszt éneklő, társadalomtudományi kérdéseket taglaló gyermekhangokba telített oldóanyagba merítettek. *Avez-vous une maison jolie? Oui, j'ai une maison très jolie a gabona borostyánszínű hullámainak, a gyümölcsstermő róna fölé magasodó hegyfejedelmeknek a történelmük során mindvégig csak nőtt, gyerekek (ez Pholosz hangja volt), a szövetségi kormány tekintélye, hatalma és hatásköre, de nem szabad elfelejtenünk, gyerekek, hogy eredetileg független köztársaságok uniója voltunk, az Egyesült kegyelmét árássza rád a nagy Ég és javad koronázza testvériség.* A gyönyörű ének makacsul befészkelte magát Caldwell agyába. *A fénylő tengeren.* A régi halandzsa. Először Passaicben hallotta. Azóta ő milyen furán megnőtt! Felső fele úgy érezte, minden eszmények és éneklő ifjú hangok csillagos égboltján lebeg; énje másik fele súlyosan belesüppedt egy ingoványba, amelybe végül bele kell fulladnia. Valahányszor a toll végigsepert a padlón, a nyíl mindig megrándult a sebben. Megpróbálta föltartani lábát, hogy ne érintse a padlót, de a többi partjának szaggatott kocogása olyan zajos volt, hogy félt, kicsapódik valamelyik ajtó, és föltűnik egy másik tanár, hogy útját állja. E válságban tanártársai rémületes pásztoroknak tűntek, akik azzal fenyegetik, hogy erővel visszaterelik az osztályba, a diákjai közé. Belei erőtlenül összerándultak; a csillogóan kifényesített padlódeszkára, épp a száz ezüstszemű vitrin előtt, ahol a versenydíjakat őrizték, jártában elpottyantott egy párolgó, sötét, szétterülő kúpot. Nagy almásderes horpasza megvonnaglott az undortól, de akár a szobor a süllyedő hajó orrán, feje és törzse előrenyomult.

Vonzotta a halvány, fakókék folt az oldalajtók fölött. A kinti fény itt, a hall mélyén, a vandál pusztítás ellen rácsvédte ablakokon hatolt be az iskolába, s minthogy e sűrű, csillogó atmoszférában képtelen volt eloszlani, ott, ahol behatolt, meg is rekedt, mint olajban a víz. Caldwell szálás, jóképű, összetett testét e felé a kékes fénybuborék felé hajtotta a benne rezgő éjjeli lepke. Zsigerei megrándultak; szájpadlásán valami szikkadt csáp söpört végig. Ínye azonban még így is mohón ízlelte az előre érzett friss levegőt. A levegő tisztult. Megtorpant a dupla ajtó előtt, amelynek koszos üvegét ketrechéáló fődte, fejt leszegte, és kirúgott hátrafelé. A nyíl hozzácsapódott az acél mell-

védhez, s ő viharos fájdalmában leszökött a néhány lépcsőfokon a beton lépcsőfordulóra. A sötéten csillogó falra valami gyerkőc lefelé mentében sietős kézzel firkálta rá: TE BAROM. Caldwell megragadta a sárgaréz fogantyút, összeszűkül, rémült szeme alatt az elszántságtól elvékonyodott az ajka, és kitört a szabadba.

Orrlyuka párafelhőt fűjt. Január volt. A végtelenbe tornyosuló ég tiszta kékje, úgy tetszett, duzzad az erőtől, mégis rejtélyes. Az iskola mellett a széles, sík gyep – hogy nagyságát hangsúlyozzák, sarkaiba fenyőt ültettek –, bár tél dereka volt, zöldellt; zöldje azonban fagyos-zöld, dermedt, csökevényes, mesterkéltné. Az iskolai sportpályákon túl egy troli úszott, halkan csöngetve az útelágazásnál, Ely felé. Alig voltak rajta – tizenegyre járt, s aki vásárolni akart, az más irányba tartott, be Altonba –, szelíden ringott mentében, s a szalmasárga ülések aranyszikrákat szórtak az ablakon át. Kint a szabadban, e pazar térség láttán, fájdalma mintha elszégyellte volna magát. Összeszűgödött, bokájába vonult vissza, kemény lett, komor és megvetendő. Caldwell különös körvonala méltóságot öltött; vállát – kissé keskeny volt ekkora lényhez – kihúzta, s ha nem is peckesen, de olyan erőltetetten egykedvű kecsességgel mozgott, hogy bicegése beolvadt hosszú lépteibe. A fagyos gyep és a zsúfolt parkolótér közötti aszfaltjárdán indult el. Hasa alatt a hűtődíszek torz pofája fel-felvillant a szikrázóan fehér téli napsütésben: a karcolások színt játszottak a krómon, akár a gyémánt. A hidegtől szaporábban lélegzett. Háta mögött az iskola lazacvörös téglatömbjében megszólalt a csengő, szabadjára engedte az osztályt, amelyet az imént hagyott ott. Az osztályok lomha morajjal cseréltek helyet.

A Hummel-garázs az olingeri középiskola tőzsomszédságában épült, a kettőt csupán szabálytalan kis aszfaltfolyó választotta el. Az iskolához nem csak földrajzi kötelék fűzte. Hummel, ha most nem is, azelőtt sok éven át tagja volt az iskola felügyelőbizottságának, fiatal, vörös hajú felesége, Vera, meg a lányok tornatanára volt. A garázs bőségesen kapott munkát az iskolától. A fiúk idehozták rozszant tárgacsikat, hogy itt összebüttyökljék, a fiatalabbak meg itt fűjték föl az ingenpumpán a kosárlabdameccsre a labdáikat. Az épület elülső

részében, abban a nagy szobában, ahol Hummel üzleti könyveit és viharvert, feketére koszolódott alkatrészárjegyzékeit tartotta, és ahol két íróasztal állt egymás mellett, mindkettő megrakva rojtos szélű papírrétegekkel, bélyegzőpárnákkal és a rózsaszínű nyugták laza boglyáinak rozsdás karójára fölnyársalt anyacsavarokkal, volt egy mattüveg doboz, amelynek cikcakkban végigrepedt födelét szigetelőszalaggal reparálták meg; itt tartották a gyerekek garasaira váró, zizegős ezüstpapírba csomagolt cukorkát. Állt itt egypár koszos, összehajtható tábori szék a másfél méteres betonakna szélén, amelynek fenéke egy szinten volt a külső folyosóval; itt szoktak elüldögelni délben a férfi tanárok – annak idején gyakrabban, mint manapság –, cigarettáztak, nápolyit ropogtattak, Essick-féle mellpasztillát szopogattak, szorosra fűzött, tükröfényes cipőjüket fölrakták a korlátra, hadd lazuljanak ki vértanú idegeik, míg lent, a háromfalú aknában, Hummel fekete képű emberei egy-egy autót, mintha csak hatalmas fémcsecsemő volna, megmosdattak és tisztába tettek.

A garázs nagyobb és fő részét egy olyan hepehupás, barázdált, csupa gödör, csupa folt és aszfaltbuborék rámpán lehetett megközelíteni, amely mintha megszilárdult láva lett volna. A nagy, zöld kapun – ez akkor nyílt ki, ha motoros járművet engedtek be – volt egy ember nagyságú kisajtó, a retesz alatt apró, kék betűs, sokszor átfestett fölirat: KÉRJÜK BECSUKNI! Caldwell fölemelte a reteszt, és belépett. Sebesült lába elátkozta a fordulatot, amit meg kellett tennie, hogy maga mögött betegye az ajtót.

A mély, meleg sötétben szikrák villogtak. A barlang padlója feketén viaszlott az elcsöppent olajtól. A hosszú munkapad túlsó végén két alaktalan védőszemüveges férfi cirókált nagy, lekonyuló, száraz csöppekké széteső lánglegyezővel. Egy másik, fekete képű férfi, kerek, fehér szemgödörből fölfelé bámulva, hátára henteredett, és eltűnt a kocsiteste alatt. Mikor szeme a homályhoz hozzászokott, Caldwell halomszám látta maga körül a tótágast álló autótöredékeket, törekenyen és kísértetiesen, teknőcdögöknek a sárhányókat, testetlen szíveknek a kibelezett motorokat. Szisszenések és mérges puffanások keltek életre a színjátkozó levegőben. Nem messze onnan, ahol Caldwell állt,

pohos kovácstűz szórt ragyogó rózsaszínt az eresztékein át. Caldwell habozott, otthagya-e a tűz meleg sugarát, bár az a valami a bokájában fölengedőben volt, és gyomra nyugtalanul meg-megrándult.

Maga Hummel is föltűnt a műhely ajtajában. Amint elindultak egymás felé, Caldwellnek az a mókás érzése támadt, hogy tükör felé tart, Hummel is bicegett. Egyik lába rövidebb volt, mint a másik, hála egy gyermekkori balesetnek. Görnyedt, sápadt, megviselt volt; az utóbbi évek megrokkantották az aranykezű szerelőmestert. Pár sarokkal odébb az Esso is, a Mobilgas is épített egy-egy szervizállomást az országút mentén, és most hogy a háború véget ért, s a háborúban megszolgált pénzéért bárki vehetett magának új kocsit, megcsappant a javításszükséglet.

– George! Már itt az ebéd ideje? – Hummel, bármilyen halkán is beszélt, hozzáértő módon úgy választotta meg a hangja magasságát, hogy a műhely zaján áthatoljon.

Alighogy Caldwell megszólalt, több harsány fémes csendülés szök-kent gyors egymásutánban a levegőbe, és fojtotta el szavát; hangja vékonyan és feszülten, mintha csendre intve ült volna meg a tulajdon fülében.

– Úristen, dehogy, éppen órám van.

– Hát akkor? – Hummel ezüstborostás foltokkal fakó, finom vonású, sűrke arca félénken felfigyelt, mintha mindennek, ami váratlan, hatalmában állna megbántani őt. Caldwell tudta, ez a felesége műve.

– Nézd csak – mondta Caldwell –, mit művelt velem az egyik átkozott kis csibész. – Sérült lábát föltette egy levágott sárhányóra, és fölhúzta a nadrágja szarát.

A szerelő odahajolt a nyílvesző fölé, és mintegy próbaképpen megérintette a tollát. Ujjperceibe beette magát a mocsok, érintése gépszírtól volt selymes.

– Acélvesző – mondta. – Szerencséd van, hogy a hegye nem ért csontot. – Jelt adott, és csörömpölve kerek kis háromlábú állvány gördült oda magától a hepehupás padlón. Hummel levett róla egy drótvágó ollót, olyat, amelyiknek az egyik pofája csuklós, hogy különösen nagy legyen az erőkarja. Ahogy a léggömb zsinege kicsúszik a gye-

rek óvatlan kezéből, úgy engedte szabadjára Caldwell elméjét a félelem. Kába szórakozottságában megpróbálta a vágóollót, mint diagnosztikumot elemezni: a mechanikai nyereség egyenlő teher plusz erő mínusz súrlódás, az AF erőkar hossza (támadáspont = csapszeg) plusz FB erőkar hossza, ahol B a fénylő, sarlóforma pofák érintkezéspontja megszorozva a többlet forgástengelyerőkar-komplexum másodlagos mechanikai nyereségével, amit viszont meg kell szorozni Hummel nyugodt és szurtos munkáskezének, összehúzó izmai és merev ujjpercei ötszörös szorítóműködésének mechanikai nyereségével, így $MA \times MA \times 5MA =$ titáni erővel. Hummel lehajolt, s így Caldwell éppenséggel rátámaszkodhatott volna a vállára. De nem volt biztos benne, hogy ezt Hummel maga is fölkinálta, nem akart tolakodó lenni, így hát továbbra is egyenesen tartotta magát, és bámult fölfelé. A kazetás garázmennyezetet bársonyosra színezte a fölszálló füst meg a sok pókháló. Caldwell érezte a térdei közt Hummel hátának mozdulatát, amint helyét keresve meg-megrándult, harisnyáján át meg valami fém érintését érezte a bőrén. A sárhányó egyensúlyát veszítve megingott. Hummel válla megfeszült az erőlködéstől, Caldwell meg összeharapta fogát, hogy föl ne jaiduljon, mert a fogó, mintha nem is fémveszszőbe, hanem testének valamiféle kinyúló idegibe harapott volna bele. A sarlóforma pofák megcsikordultak; Caldwell fájdalommal egyetlen gyors, kinyúló lökéssel fölfelé robbant; elvillant; aztán Hummel válla meglazult.

– Nem megy – mondta a szerelő. – Azt hittem, üreges, de nem az. George, ide kell jönnöd a padhoz.

Caldwell lába szára, bicikliküllő-szerűen vékonynak és törékenynek érzett lába szára teljes hosszában reszketett, úgy követte Hummelt, tette föl engedelmesen a lábát egy öreg coca-colás ládára, amit a szerelő a hosszú munkapad alatti kormos hulladék közül kotort elő. Megpróbált elfeledkezni a nyílról, de az, akár egy optikai hiba belső látómezején, mindenhova elkísérte, így hát egy teli kosár kiselejtezett tápanyagszivattyúra összpontosította figyelmét. Hummel meghúzta egy pucér villanykörte láncaát. Az ablakok vakok voltak a kívülről rájuk fröcskölt festéktől; a közbülső falfelületek meg teleaggatva nagyság

szerint elrendezett csavarkulcsokkal, kovácskalapácsokkal, amelyek nyelét szigetelőszalaggal vonták be, villanyfúrókkal, méteres szárú csőkulcsokkal, bonyolult láncospofás szerszámokkal, amelyeknek sose tudta sem a nevét, sem a célját, maradék huzalból tekert takaros karikákkal, kaliberkörzőkkel, laposfogókkal és csupasz foltokra kiragasztott, hasadékokba itt-ott betűzött elsárgult és viharvert ősrégi plakátokkal. Egyiken egy macska nyitogatta, a másikon egy óriás igyekezett hasztalan elszakítani valami szabadalmazott ventilátorsziját. Egy karton, rajta BIZTONSÁG MINDENEKELŐTT, meg egy másik, kiragasztva az egyik ablaküvegre.

VÉDD A -ET. MÁSIKAT NEM KAPSZI!

Mintha a teremtett anyaghoz intézett anyaghimnusz túláradása volna, a munkapad lapja teleszórva gumikarikákkal, vörösréz csövekkel, grafitrudakkal, menetes vas idomdarabokkal, olajoskannákkal, fatuskókkal, rongyokkal, csappantyúkkal és számtalan alkatrész poros darabkáival. Ezt a szerszámokkal teli összevisszaságot a pad túlsó végén dolgozó két munkás felől éles, fel-felvillanó fény pásztázta végig. Amit formáztak, mintha darázsderekú, duzzadó tomporú asszony számára készülő mintás bronzöv lenne. Hummel azbesztkesztyűt húzott bal kezére, és a halomból kirángatott egy jókora bádogdarabot. Vágóollóval belevágott a közepén, gyors kézzel, ügyesen, csészeforma pajzssá hajtogatta, és ráigazgatta Caldwell bokáján hátul a nyílra.

– Így nem érzed majd annyira a meleget – magyarázta, és csettintett kesztyűtlen keze ujjával. – Archy, ideadnád egy percre a pisztolyt?

A segédmunkás, óvatosan, nehogy a lába belegabalyodjék a kigyózó vezetékbe, odavitte a vágópisztolyt. Pici, fekete köcsög volt; zöld szegélyű, fehér lángot fújt. Ott, ahol a száján kiömlött a láng, áttetsző hézag. Caldwell ráharapta fogát a réműletére. Mintha élő ideg volna, jelentkezett a nyílvesző. Nekigyürkőzött az elkerülhetetlen fájdalomnak.

Nem érzett semmit. Csodálatos módon, egyszerre roppant, tárgyilagos fénykör kellős közepén találta önmagát. A fény éles, háromszögű árnyakat hívott életre körülötte mindenütt, a padlón, a falon. Hummel, a bádogpajzst kesztyűs kezében tartva, szemüveg nélkül

hunyorított bele Caldwell bokájának tündöklő, sístergő szívébe. Halottápadt és goromba rövidülésben látott arca két szeme helyén ádázul villogott. Amint Caldwell lenézett, Hummel csapzott ősz hajának egyik tincse épp elszabadult, összekunkorodott, majd füstfoszlányban elenyészett. A munkások némán figyeltek. Mintha mindez már kicsit soká tartana. Caldwell most érezte a meleget; a bádóg érintése égette a lábát. De szemét lehunyva, koponyája mélyén látta, mint hajlik meg, olvad, molekuláira bomolva, a nyílvezző. Kicsi fémes holmi csörrent a padlón. A lábát övező nyomás fölengedett. Szemét kinyitotta, a pisztoly kialudt. A sárga villanyfény barnának tetszett.

– Ronnie, adj egy vizes rongyot!

– Nem akarom forrón áthúzni rajta – magyarázta Caldwellnek.

– Fenemód érted a dolgod – mondta Caldwell. Hangja fakóbb volt, mint várta, dicsérete vértelen. Figyelte Ronnie-t, a félszeműt, a két vállá két domb, mint fog egy olajos rongyot, és mártja bele egy távoli villanylámpa alatt álló kis vödör fekete vizébe. Visszavert fény rezgett és ugrándozott a föl kavart vízen, mintha szökhethnékje volna. Ronnie odanyújtotta a rongyot Hummelnek, Hummel meg leguggolt, és használtba vette. Hideg nedvesség csurrant Caldwell cipőjébe, és egy távoli, szagos kis szisszenés szállt föl az orrlükáig.

– Várunk egy percet – mondta Hummel, és ott maradt guggon, óvatosan távol tartva Caldwell nadrágszárát a sebtől.

Caldwell szeme találkozott a három munkás – a harmadik az autó alól bújt elő – bámész pillantásával, és szégyenlősen elmosolyodott. Most, hogy közel volt a megkönnyebbülés, ráért már feszengeni. Mosolyától a segédmunkások összevonták szemöldöküket. Számukra ez annyi volt, mintha egy autó próbálna megszólalni. Caldwell hagyta, hadd kalandozzon el a szeme; távoli dolgokra gondolt, zöld mezőkre, Khariklóra, a karcsú fiatalasszonyra, a csecsemő Péterre, meg hogy miként tolták kulikocsiján, hosszú, fogantyús rúddal, végig a kövezen a vadgesztenyék alatt. Szegények voltak, nem telt gyermekkocsira; idővel a gyerek megtanult vezetni, talán még korán is. Ha éppen ráért, aggódott is érte.

– No, akkor kapaszkodj meg, George – mondta Hummel. Fájdalma felszökött, a vessző kisiklott hátrafelé. Hummel fölállt, arca piros volt; fölhevült a tűztől, vagy épp a meglepődéstől pirult ki. A három ütődött segédmunkás lökdösődve dugta össze a fejét, hogy lássa az ezüstös, tollatlan végén vérell festett vesszőt. Caldwell bokája végre szabadon, megenyhült, fölengedett; cipője mintha olajos, meleg folyadékkal telt volna meg. A fájdalom színt váltott, eltolódott a gyógyulás színeke felé. A test különbséget tett. A fájdalom most ritmikusan ért a szívéhez: a természet lélegzése.

Hummel lehajolt, és fölvetett valamit. Orrához emelte, és megszagolta. Majd úgy, tűzforrón még, Caldwell tenyerébe tette. A nyílhegy volt az. Háromoldalú, és olyan hegyesre köszörült, hogy oldallapjai homorúak; nagyon is kecses holminak tűnt ahhoz, hogy ilyen hatalmas elváltozást okozzon. Caldwell észrevette, hogy tenyere foltos a megrendüléstől és erőfeszítéstől; szemöldökét kiverte a veríték. Megkérdezte Hummelt:

– Miért szagoltad meg?

– Kíváncsi voltam, nem mérgezett-e.

– De nem az, ugye?

– Nem tudom. Ezek a mai kölykök... – Majd hozzátette: – Nem éreztem semmi szagát.

– Nem hiszem, hogy kitelnék tőlük – erősködött Caldwell; Akhilleuszra, Héraklészre, Iászónra és Aszklépioszra, a figyelmes és tiszteletudó arcokra gondolt.

– De honnan veszik ezek a kölykök a pénzt? Ez az, ami nem fér a fejembe – mondta Hummel, mintha Caldwell figyelmét valami reménytelen ügyről próbálná nyájasan elterelni. Föltartotta a hegyetlen vesszőt, és kesztyűjével letörölte róla a vért. – Jó acél – mondta. – Drága vessző.

– Az apjuktól kapják a nyomorultak – mondta Caldwell. Érezte, hogy erőre kap, és a feje tisztul. Az osztályba, vissza kell menni.

– Nagyon is sok a pénz itt – mondta az öreg szerelő, árnyalatnyi bosszúsággal. – Minden szemetet megvesznek, ami Detroitból ki kerül. – Arca visszanyerte szürkeségét, hegesztőláng cserzette színét;

ráncosan és törékenyen, mint az agyonhajtogatott fólia, szinte női arccá vált a csöndes szomorúságtól. Caldwell elfogta az idegesség.

– Al, mivel tartozom? Mennem kell már. Zimmerman kitekeri a nyakam.

– Semmivel, George. Eszedbe ne jusson. Örülök, hogy segíthetem. – Nevetett. – Nincs mindennap alkalmam rá, hogy nyilvánosságot égessek ki valaki lábából.

– Nem fogadhatom el. Arra kértem egy mesterembert, hogy a mesterségével hasznomra legyen... – Alakoskodva tapogatta a belső zsebet.

– Eszedbe ne jusson, George. Egy perc volt az egész. Legyen lelked elfogadni a szívességet. Vera azt mondja, a kevesek közé tartozol odaát, akik nem akarják megnehezíteni az életét.

Caldwell érezte, mint merevedik meg az arca; eltűnődött, vajon sejti-e Hummel, miért nehéz Vera élete? Mennie kell már. – Al, nagyon lekötöztél. Hidd el. – Valahogy sosincs rá mód, hogy az ember valóban meggyőzzön valakit a hálájáról. Leéli az életét ugyanabban a városban, megesik, hogy lakóit szereti is, de ezt sose adja tudtukra, mert szégyenkezik.

– Tessék – mondta Hummel. – Nem kell? – Odanyújtotta a fénylő nyilvánosságot. Caldwell a hegyet az előbb már szórakozottan becsúsztatva kabátja oldalzsebébe.

– Kell a fenének. Tartsd meg.

– Mit kezdjek veled? Úgyis dugig van a műhely ilyen vacakokkal. Mutasd meg Zimmermannak. Megengedhetetlen, hogy egy városi iskolában a tanár ilyesmit legyen kénytelen eltűrni.

– Oké, Al, nyertél. Köszönöm. Nagyon köszönöm. – Az ezüstpálca hosszú volt; kiállt az oldalzsebéből, akár egy autóantenna.

– Meg kell védeni a tanárt az ilyen kölyköktől. Mondd meg Zimmermannak.

– Mondd meg te. Neked talán elhiszi.

– Hát el is hiheti. Ez nem tréfa. Elhiheti.

– Én se tréfából mondtam.

- Tagja voltam a felügyelőbizottságnak, tudod, amelyik alkalmazta.
 - Tudom, Al.
 - Bánom is néha.
 - Ne bánd.
 - Ne?
 - Okos ember.
 - Okos, nem mondom; de valami mégis hiányzik belőle.
 - Zimmerman érti a módját, de mégse tart fegyelmet – Caldwell sípcsontját és térdét friss fájdalom öntötte el. Úgy érezte, sose látta még Zimmermant ilyen tisztán, és sose szólt még erről ilyen világosan, de Hummel, bosszantó értetlenséggel, csak mondta a magát.
 - Valami mégis hiányzik belőle.
- Caldwell beleiben érezte az idő múlását, szinte görcsbe rándultak tőle.
- De most már igazán mennem kell – mondta.
 - Minden jól. Mondd meg Cassie-nek, hogy üres nélküle a város.
 - Uramisten, úgy él ott kint, mint hal a vízben. Mindig is erre vágyott.
 - És Kramer papa? Hogy van?
 - Papa mindenkit lepipál. Elél száz évig is.
 - És nem rossz kocsival ki-be járni?
 - Hogy őszinte legyek, még élvezem is. Így legalább van mikor beszélgetnem a kölyökkel. Mikor bent laktunk, úgyis alig láttuk egymást.
 - Okos gyerek a fiad. Verától hallom.
 - Az anyja feje. Nem győzők hálát adni az égnek, hogy nem az én ocsmány testemet örökölte.
 - George, mondhatok valamit?
 - Hát persze.
 - A te érdekedben.
 - Amit csak akarsz, Al. Barátok vagyunk.
 - Tudod, mi a te bajod?
 - Makacs vagyok és műveletlen.
 - Komolyan.

Az a baj – gondolta Caldwell –, hogy sírba visz a lábam. – Szóval?

– Túlontúl szerény vagy.

– Al, most aztán fejen találd a szöveget – mondta Caldwell, és neki-készülődött, hogy útnak induljon.

De Hummel továbbra is ottfogta. – A kocsid bírja? – Mindaddig, míg tíz mérföldnyire ki nem költöztek a városból, Caldwellék megvoltak kocsi nélkül. Olingerben mindenhova eljutottak gyalog is, Altonba pedig mehetek trolin. De most, hogy visszavásárolták a régi Kramer-birtokot, kellett a kocsi. Hummel potom háromszázhetvenöt dollárért szerzett nekik egy 36-os Buickot.

– Pompásan. Pompás kocsi. Legszívesebben seggbe rúgnám magam mindennap, hogy betörtem a hűtőházát.

– Azt sajnos nem lehet meghegeszteni, George. De a kocsi jól fut?

– Mint az álom. Hálás is vagyok érte, Al, elhiheted.

– A motornak jónak is kell lennie; a gazdája sose ment vele hetvennél gyorsabban. Temetkezési vállalkozó volt.

Ha ezt Hummel nem mondta el ezerszer, hát egyszer sem. Úgy látszik, elbűvölte ez a tény. – Nem vagyok ijedős – mondta Caldwell, mert sejtette, hogy Hummel képzeletében a kocsi nyüzsög a szellemektől. Ami azt illeti, közönséges négyajtós kocsi volt; nem is lett volna benne hely hullákat szállítani. Az igaz ugyan, hogy a legfeketébb kocsi volt, amit Caldwell valaha is látott. Ezeketől a régi Buickoktól igazán nem sajnálták a dukkót.

Caldwellben mindegyre nőtt a szorongás, ahogy Hummellel beszélgetett. Fejében óra ketyegett; az iskola mind sürgetőbben vonzotta vissza. Mintha Hummel arca szagगतott zeneszórá rángatódnék. Öreg barátjáról alkotott képét meglazult illeszkedések, elkopott csavarment, elkormozódott gyújtógyertyák, fáradt fém képe szötte át; vajon széthullunk-e? Agyában szakadatlanul surrogott valami fogaskerék: *Dukkó az öreg Buickon, dukkó, dukkó.*

– Al – szabadkozott –, most már valóban rohannom kell. Hát igazán nem fogadsz el egy vasat sem?

– Mondtam: erről szót se többet! – És így volt ez mind az olinger arisztokratákkal. Pénzt nem fogadtak el, de hangjuk nem tűrt ellent-

mondást. Az emberre rákényszerítették a szívességet, és ettől megistenültek.

Elindultak az ajtó felé; Hummel ott bicegett mellette. A három Küklopsz olyan hangosan sápítózott, hogy mindketten visszafordultak. Archy, aki a torkán olyasféle hangot buggyantott ki, mint egy vágóhídnyi csirke, rámutatott a padlóra. A foltos betonon nedves cipőnyomok. Caldwell szemügyre vette sérült lábát; a cipőt átitatta a vér. Szivárgott sarok felett; feketén a barna fényben.

– George, nem ártana ám, ha beköttetnéd – mondta Hummel.

– Majd ebédidőben. Hadd vérezzen ki. – Kísértette a mérég gondolata. – Folyjon csak.

Kinyitotta az ajtót, és egyszeriben hideg légláda zárta magába mindkettőjüket. Amint kilépett, túlságosan ránehezedett vérző lábára, és meglepetésében megugrott.

– Mondd el Zimmermannak – erősködött Hummel.

– Majd.

– Nem majd. Igazán mondd el, George.

– Zimmerman tehetetlen, Al. A kölykök ma már nem a régiék; meg aztán Zimmerman *akarja is*, hogy tönkretegyenek.

Hummel felsóhajtott. Acélkék kezeslábasa mintha kipukkadt volna; hajából vasreszelék szemerkélt. – Rossz napokat élünk, George.

Caldwell hosszú, megkínzott képe szokatlan módon megcsavarodott; tréfálni készült. Humora ritkán nyilvánult szavakban. – Hát nem éppen aranykor, az biztos.

Hummel szájalomra méltó, döntötte el útközben Caldwell. Magányos ördög, képtelen abbahagyni a beszédet, képtelen útjára engedni az embert. Többé nincs már olyan szerelőre szükség, mint ő; minden tömegtermék. Szemét. Ha elkopik, ki vele, gyerünk az újjal. Ripsz-ropsz. Hadd menjen. Munkásnak csak félszemű hülyéket kap, a felesége fűvel-fával lefekszik, a Mobilgas diadalmasan bevonult a városba, s most az a hír járja, hogy jön a Texaco is. Hummel hát kikészült, és nyomott körülötte a levegő. Tárnyilagosan megszagolja a nyílhegyet, nem mérgezett-e? Brrr.

De amint tovább-bicegett az iskolaépület felé, és viseltes barna ruháját a hideg a bőréhez tapasztotta, Caldwell szíve ritmust váltott. A garázsban meleg volt. Az az ember jó volt hozzá. Az volt mindig, Hummel Kramer papa feleségének unokaöccse. A felügyelőbizottságban az ő befolyása érvényesült, mikor Caldwell megkapta az állást, a válság mélypontján, mikor elszáradt minden olajfa, és Ceres elrabolt lányát siratva járta a földet. Ahová könnye hullott, nem nőtt többé fűszál. Virágfüzére megmérgeződött, s most mérges szömörce burjánzik minden csűr tövében. Ez idáig a Természet nyájas volt az Emberhez mindenestül. Minden bogyo szelíden szerelemre gerjesztett, s mikor Pélionból jött egyvágatában, megleste, mint gyűjtöget zsászsát az ifjú Kharikló.

Közelebb húzódott a hatalmas, narancsszín falhoz. Az osztályok neszezése, mint a hó, szitált rá. Fém koppant törékeny lemezen. Pholosz tűnt fel az egyik ablakban, ablaknyitó póznát tartott a kezében, és meghökkenten nézett le tanártársára. Hosszúkás, divatjamúlt szemüvege megcsillant a meglepetéstől közepén elválasztott hajának takaros sapkája alatt. Pholosz valaha félprofi baseballhátvéd volt, és a sapka vonala még mindig belemélyült füle fölött a hajába, bár széles homloka már a férfikori ráncok folyójává lett. Caldwell kurtán odaintett barátjának, bicegését pedig eltúlozta, mintha az megmagyarázná, miért volt kívül az iskolán. Bár billegett, mint egy tízcentes keljfeljancsi, alig kellett túloznia; bokája Hummel ragyogó kezelése után is keservesen és reménytelenül sajgott. A forró föld, lépésről lépésre följebb kúszott a térde felé. Caldwell elérte az oldalajtót, és megragadta a bronzrudat. Mielőtt belépett volna, kapkodva szívta be a friss levegőt, és mintha egy kurjantásra figyelt volna föl, merően fölfelé bámult. Túl a narancsszín fal szegélyén a gyémántkék láthatár csak mondta a maga szüntelen egytagú mondókáját: Én.

Bent az iskolában, a lépcsőpihenő gumiszőnyegén megállt, zihált kissé. A fényes sárga falon változatlanul közhírré téve: TE BAROM! Félt attól, hogy ott kocogjon el Zimmerman irodája előtt a fölszinten, így hát az alagsori utat választotta. Lement a lépcsőn, a fiúöltöző mellett. Az ajtó nyitva állt; körös-körül ruhák lógtak rendet-

lenül, és könnyű gőzfelhő úszott a levegőben. Caldwell átvergődött a drótüveg ajtón, és belépett az alagsori nagy tanulószobába. A gyerekek osztályszerte természetellenesen csöndben voltak. A katedrán Meduza, aki kifogástalan fegyelmet tartott. Fölpillantott, zilált hajából sárga ceruzák meredeztek. Caldwell kikerülte a tekintetét. Föltartott fejjel, előrszegezett szemmel, mesterkéltén erélyes vonalú szájjal végigment a jobb oldali fal mentén. A fal túlsó oldaláról, ahol éppen műhelygyakorlatot tartottak, fölhangzott az elkínzott fa dühödt sikoltozása, jajongása: *brm, hiiii!* Hallotta, hogy balján susstorognak a gyerekek, mint a fövény a fenyegető árban. Míg a túlsó ajtó mögött biztonságban nem tudta magát, körül se nézett. Ott megfordult, hogy lássa, nem hagyott-e nyomot maga után. Mint tartott tőle: sarka nyomán vörös holdsarlók, félholdak csapása jelezte az útját. Ajkába harapott zavarában; mentegetőznie kell majd, magyarázkodnia a pedellus előtt.

A kantinban zöld ruhás asszonyok sűrögtek-forogtak, a papírdobozokból nyolccentes tejszokoládét raktak ki, a tálakon rendezgettek a zsírpapírba csomagolt szendvicseket, és meg-megkavarták a levesesfazekakat. Paradicsomleves. Az émelyítően fölcsapó szag betöltötte a csempézett teret. Schreuer mama, ez a testes asszonyosság, akinek a fia fogorvos, a köténye meg fekete a keble alatt, mert neki-nekidől a tűzhelynek, odaintett neki a fakanállal. Vigyorogva, mint a gyerekek, akinek előre köszöntek, visszaintett. Mindig biztosabban érezte magát az iskola segédszemélyzete, a fűtők, a takarítók, a konyhások közt. Ezek valódi emberekre emlékeztették, a New Jersey-i Passaicben töltött gyermekkorának embereire. Apja ott egy szegény egyházközség papja volt. A szomszéd utca során mindenkinek egyetlen szóval megnevezhető mestersége volt – tejes, hegesztő, nyomdás, kőműves –, és az ő szemében más-más a sor minden egyes háza, a maga beugróival, függönyeivel, virágcserepeivel. Caldwell szerény volt, és az iskola alagsorában érezte magát legjobban. Ott a legmelegebb; zengenek a gőzvezetékek; a szónak értelme van.

A nagy épület részarányos volt. Miután kilépett a kantinból, pár lépcsőt ment fölfelé, és odaért a lányöltözőhöz. Tiltott terület; de a fiú-

öltözőben talált rendetlenségből tudta, hogy a fiúknak most van tornaórájuk, s így nem veszélyes betörnie a szentek szentélyébe. A szentély üres volt. A vastag, zöld ajtó félig nyitva állt, megmutatta a betonpadló egy csíkját, a sárgásbarna pad egy darabkáját és magas, mattüveg ablak alatt a csukott öltözőszekrények egy fölnyúló szakaszát.

Megállj!

Itt történt, ugyanitt gyökerezett a lába az érdes cementbe. Befejezte a dolgozatjavítást odalent a kazánházban, fáradt volt a szeme, az épületben sötétedett, a diákok meglógtak már mind, az órák az osztálytermekben egy ütemre ketyegtek épületszerte, ment föl az osztályába, s fáradtságában váratlanul meglepte Vera Hummelt; ugyanez a zöld ajtó akkor is nyitva, csak állt, és nézte őt, gomolygott körülötte a gőz, kék törülközőt tartott kecsesen távol a testétől, borostyánszínű szeméremtестe harmatcseppektől fehérlött.

– Hát Kheirón bátyámnak leselkednie kell, akár egy szatírnak? Tán idegenek neki az istenek?

– Vénusz, úrnőm. – Kheirón meghajtotta pompás fejét. – Szép séged egy pillanatra úgy elbűvölt, hogy testvér voltunkat elfeledtem.

Ő nevetett, borostyánszínű haját összecsavarta fél válla fölött, és lustán simogatta a törülközővel. – Testvér voltunkat, amit büszkeséged tán fanyalogva vall be. Hisz téged Kronosz atyánk ló alakjában, ereje teljében nemzett Philürával; én meg akkor fogantam, mikor Uranosz levágott nemi szervét szemétként hajította a habokba. – Fejét félrehajtva még egyet csavart hajának hanyag fonatán. Kulcscontján egyszeriben kicsavart víz csurrant végig. A nedvesen vöröslő párafelhő háttérből kristályosan vált ki nyaka körvonala; hullámzó hajában paripák robogása. Lesütött szemmel arcélét mutatta. Tartása lenyűgözte Kheirónt, belei hárfává lettek. Sajnálkozása barbár születése fölött, bár őszintétlensége nyilvánvaló volt, vigaszkereső dadogásra indította nyelvét.

– De anyám maga is Ókeanosz lánya volt – mondta, s már tudta, hogy a könnyed önbecsmérlésre adott válaszával, ha az mégoly tartózkodóan komoly volt is, túl messzire merészkedett.

Vénusz barna szeme olyan erővel izzott fel, hogy egyszeriben megszabadult teste minden tudatától; a fénylő alak ingerült istenségének pusztá foglalatává lett. – Igen – mondta, és Philüra annyira irtózott a szörnyetegtől, akit szült, hogy imáiban kérte, váljék inkább hársfává, semhogy szoptatnia kéne.

Kheirón megmerevedett; Vénusz a maga szűk asszonyi eszével egyenesen ráhibázott arra az igazságra, amely neki legjobban fáj. De a nőt, a megbocsáthatatlant, eszébe idézve, Vénusz önmaga ellen adott neki erőt. A mondán elmerengve, amelyben egy szigeten, olyan aprón, mintha sok-sok fénytörő vízrétegen derengene át, elhagyottan feküdt egy félig szőrmés, félig hártvás félelemcsomó, az ő gyermeki önmaga, és merengett ezen a történeten, egyen a sok közül, amely csak annyiban volt más, mint a többi, hogy benne az egyik föl sem ismert arc az ő nevét viselte, Kheirónét, aki felnőttként, a teremtményekről szerzett tudása és történelmi ismeretei alapján eljutott odáig, hogy együttérzéssel szemlélte Philürát, Ókeanosz és Thetisz inkább szép, mint okos leányát, akire rátört a vad Kronosz, majd, midőn az éber Rhea tetten érte, csödörré változott és elvágtatott, megzavart magvát meg otthagyta, hadd növekedjék kettéhasadtan a tenger ártatlan lányának méhében. Szegény Philüra! Az édesanyja. A bölcs Kheirón szinte föl tudta idézni az arcát, amint ömlő könnyei közt kéri az eget, amelynek még az emléke is a múlté már, régebbi, mint a százkarú, és visszanyúlik arra az időre, mikor a tudat csupán vakon sodródó virágpor volt, amely a nőt a párosodás szántófeldjéül kijelölte, kéri, hogy szabadítsa meg az ítélettől, eseng a kegyetlen égnek, hogy vegye el tőle a csak homályosan értett és szégyenteljesen óhajtott erőszak ocsmány gyümölcsét; ekkor, az átváltozásának épp e küszöbén látta Kheirón legtisztábban az édesanyját; mikor pedig ifjan, gyakori keserűségében és kíváncsiságában el-elment tanulmányozni a hársakat, ő, az életerős, frissen serkent sörényű tudós, fényes szőrű, markos, de egy kissé máris merev a maga megfontolt rátartóságában, hogy fájdalmát csak azért is megőrzi, és jámbor elszántságában, mely később oly sok anyátlan árva gyámolává tette, és állt ott, és a fa terebélyes, puha árnya átölelte, az alsó ágak próbálkozó moccanásában, a szív alakú levelek

rezenésében valami tiltakozást, annak némi reményét vélte fölfedezni, hogy újra emberi formát ölthet, sőt tán halvány örömet afölött, hogy fia ennyire megnőtt, s ez, a hársfavirág egyszerű mézének kémiaja terén végzett buzgó és elvont kutatásaival egyetemben, lehetővé tette, hogy látomását kiegészítse egy olyan csupa érzés, túlon túl hajlékony személyiség ízével, illatával, érintésével, akit pár hisztérikus pillanat növényi adakozókedve csábított, és aki, ha megmaradt volna emberi lénynek, az anyja lett volna, és bolondos szavakba, nyugodt figyelembe és a szeretet gesztusaiba ágazott volna szét. Majd arcával megérintette a kérget, és kimondta a nevét. Mégis, ha születése meséjén el-elgondolkozott, a megbékélés mindeme lelkiismeretes munkája közepette is keserűen tört át az érett újraértékelésen a gyermekes sértődöttség; első napjainak meg nem érdemelt szomjúsága elrontotta a szája ízét, s a csöpp kis sziget, még száz öl hosszú síncs, amelyen ő, az első egy új fajból, amelyet a természet barlangban tenyésztett ki, kiteve feküdt, mintha mindennek, ami női, képe volna: sekély, kicsinyes és önző. Önző. Könnyedén elcsábítva, könnyedén eltaszítva önnön idegeik hálójában az önsajnálát könnyeit sírják, s elhullatott gyümölcsüket pár szál lószőr miatt hagyják ott rohadni a parton. Így hát a meséből maga gyártotta prizma egyik felén át a gunyoros, pici arcú istennő ott a színe előtt szánalomra méltó volt; a másik felén át megvetésre méltó. Vénusz az ő szemében így is, úgy is kisebb lett. Higgadt-komoly hangon azt válaszolta: – A hárs nagyon is gyógyító hatása – ha hajlandó tudomásul venni, tiszteletteljes szemrehányás; egyébként ártalmatlan orvosi igazság. Aligha tudott volna életben maradni ennyi ideig, ha nincs meg benne az udvaronc tapintata.

Vénusz őt méregette, amint a törülközőt végighúzta testén; bőrén áttetsző vízgyöngyök mindenütt. Válla egy picit szeplős. – Nem kedveled a nőket – mondta. E felfedezés látszólag csöppet sem izgatta.

Kheirón nem válaszolt.

Vénusz nevetett; ragyogó szeme fénye, amelyen át egy pazar másvilág záporozott, átlátszatlan állati csillogásra váltott, a törülközőt hátrahajtott karral fesztelenül maga körül tartva kilépett a medencéből,

és szabad keze egyik ujjával megérintette Kheirón mellét. Mögötte, háborító mozdulata nyomán, táguló gyűrűket vetett a víz. Megcsobant a náddal, nárcisszal és a fallikus, virágtalan nőszírommal szegett alacsony parton; a föld keskeny, áttetsző erű lába alatt zsenge fű és mohaszőnyeg, át- meg átszőve ibolyával és Adonisz véréből fakadt halovány erdei kökörccsinnel. – Lettem volna én – mondta olyan hangon, mely körülfonta Kheirón agytekervényeit, éppúgy, amint óvatosan köröcskéző ujjá hegye is eggyé olvadt bronz mellbimbójával –, én élveztem volna, ha egy olyan teremtest dajkálhatok, aki egyesíti magában a férfi kifinomultságát és tapintatát meg – szemhéja leereszkedett; borostyán szempillái felcsillantak arccsontján; arca negédes kifejezést öltött, és Kheirón érezte, hogy pillantása átfogja hátsó fertályát is – a csődör erőteljes potenciáját. – Alsó fele, akaratának tökéletlen szolgálója, kelletni kezdte magát; hátsó patái két új karéjt vágtak a tóparti szivacsos zsombékban.

– A keveredés, úrnőm, gyakran semmivé teszi az alkotóelemek legjobb tulajdonságait.

Vénusz, negédeskedése mértéke után, meglehetősen hétköznapi kis kacérnak tűnt. – Így volna, bátyám, ha a fejed meg a vállad volna ló, és a többi ember.

Kheirón, azon egynéhány kentaur egyike, aki rendszeresen társalgott művelt emberekkel, már korábban is gyakran hallotta ezt a tréfát; de Vénusz erőteljes közelségétől annyira följazódott, hogy újra átjárta a tréfa humora. Nevetése fülsértő nyihogásba torkollt, megalázó ellentétben azzal a tartózkodó hangnemmél, amit a lánnyal szemben, mint nála idősebb s vérrokona, eddig alkalmazott. – Az istenek nem engednék, hogy világra jöjjön ilyen torzszülött – jelentette ki.

Az istennő eltűnődött. – Megható, mennyire bizol bennünk. De mit tettünk mi, hogy megérdemeljük imádóinkat?

– Az isteneket nem a tetteikért imádjuk – szavalta Kheirón. – Azért imádjuk, mert vannak. – És maga is meglepődött, hogy feltűnés nélkül kidüllesztette a mellét, s így az istennő keze biztosabban nyugodott a bőrén. Az hirtelen támadt bosszúságában belecsípett.

– Ó, Kheirón – mondta. – Csak ismernéd őket úgy, mint én. Mesélj az istenekről. Én egyre csak felejték. Mondd a nevüket. A te szádon mind olyan nagy hangzik.

Szépségének engedelmeskedve, a remény rabszolgájaként, hogy Vénusz végül csak elejti a törülközőt, rákezdet: – Zeusz, a fellegek ura; az idő felhőterelő királya.

– Kelekótya kéjenc.

– Hitvese, Héra, a szent házasság patrónája.

– Mikor utoljára láttam, mérgében épp a szolgálólányait pofozta, mert Zeusz már egy éve nem töltött az ő ágyában egyetlen éjszakát sem. Tudod-e, mint szeretkezett vele Zeusz először? Kakukk képében.

– Búbosbanka képében – javította ki Kheirón.

– Olyan buta kakukk volt, mint amilyen az órákban van. Mondj még pár istent. Olyan murisak.

– Poszeidón, a soksörényű tenger ura.

– Szenilis, vén matróz. Szakálla búzlik a döglött haltól. Sötétkékre festi a haját. A melle tele van tetoválva afrikai disznóságokkal. Az anyja néger volt; láthatod a szeme fehérijén. Tovább.

Kheirón tudta, hogy abba kéne hagynia, de titokban ínyére volt a botrány, szíve szerint félig bohóc volt. – A fényes Apollón – kö-zölte –, aki a napot vezérli, mindent lát, kinek delphoi jóslatai politikai életünket szabályozzák, és kinek mindent átfogó szelleme vezetett el minket a művészethez és a joghoz.

– Álszent. Ez a csöpögős álszent folyton csak magáról beszél, okád-nom kell az önhittségétől. És analfabéta.

– Ugyan; te túlzol.

– De az. Csak nézi a tekercset, de a szeme nem mozdul.

– Hát Artemisz, az ikertestvére, a szőke vadászistennő, akít még elejtett zsákmánya is imád?

– Ha! Imádja hát, mert mindig mellétalál. Egy falka újdonsült egyetemista fruskával vihorászik az erdőben, és állítólagos szüzességét egyetlen árkádiai orvos...